

Biljana Mišić Ilić / Vesna Lopičić

JEZIK, KNJIŽEVNOST, MARGINALIZACIJA: JEZIČKA ISTRAŽIVANJA

Biblioteka
NAUČNI SKUPOVI

Urednice:

Prof. dr Biljana Mišić Ilić
Prof. dr Vesna Lopičić

Glavni i odgovorni urednik:

Prof. dr Bojana Dimitrijević

Akademski i recenzentski odbor:

Prof. dr Vesna Lopičić
Prof. dr Biljana Mišić Ilić
Prof. dr Đorđe Vidanović
Prof. dr Dragana Mašović
Prof. dr Mihailo Antović
Prof. dr Miloš Kovačević
Prof. dr Snežana Bilbija
Prof. dr Marija Knežević
Prof. dr Yunichi Toyota
Prof. Colin Nicholson
Prof. dr Walter Epp
Prof. dr Jordana Marković
Prof. dr Sofija Miloradović
Prof. dr Savka Blagojević
Doc. dr Vladan Pavlović

Sekretari konferencije:

Mr Marta Dimitrijević
Mr Ana Kocić

Recenzenti:

Prof. dr Đorđe Vidanović
Prof. dr Jordana Marković
Prof. dr Snežana Bilbija

Objavlјivanje ovog zbornika pomoglo je Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije u okviru projekta *Dinamika struktura savremenog srpskog jezika 178014* i Filozofski fakultet u Nišu.

Univerzitet u Nišu
Filozofski fakultet

**JEZIK, KNJIŽEVNOST, MARGINALIZACIJA
JEZIČKA ISTRAŽIVANJA**

Zbornik radova

Urednice:
Biljana Mišić Ilić
Vesna Lopičić

Niš, 2014.

Sva autorska prava zadržana. Zabranjeno je svako neovlašćeno umnožavanje,
fotokopiranje ili reprodukcija delova teksta.

SADRŽAJ

JEZIK, KNJIŽEVNOST, MARGINALIZACIJA: JEZIČKA ISTRAŽIVANJA

UVOD

Biljana Mišić Ilić, Vesna Lopičić MARGINALIZACIJE JEZIKA I MARGINALIZACIJA JEZIKOM	9
---	---

I

JEZIČKA MARGINALIZACIJA U JAVNOM DISKURSU I U DRUŠTVU

Марина Јањић, Илијана Чутура МАРГИНАЛИЗАЦИЈА ГОВОРНЕ ЕТИКЕЦИЈЕ НА ЕЛЕКТРОНСКИМ МЕДИЈИМА: ХОНОРИФИЦИ И УЧТИВО ОБРАЋАЊЕ	31
Tatjana Djurović, Nadežda Silaški THE TEACHER-STUDENT METAPHOR IN SERBIAN EU ACCESSION DISCOURSE – A CASE OF COGNITIVE MARGINALISATION	47
Борислава Вучковић СУБЈЕЗИЧКО <i>СВРГАВАЊЕ</i> У РЕПОВАЊУ НА СРПСКОМ ЈЕЗИКУ И МЕДИЈСКА МАРГИНАЛИЗАЦИЈА	59
Vladimir Figar IMAGINE SHE WAS WHITE: COGNITIVE LINGUISTICS VIEW OF THE MARGINALIZATION OF AFRICAN AMERICANS IN CONTEMPORARY MEDIA	71
Јелена Јовановић Симић ДЕСЕМАНТИЗАЦИЈА ЈЕЗИКА У ПОЛИТИЧКОМ ДИСКУРСУ (Поступци маргинализације битних чињеница и преусмерења смисла)	85
Zoran Jovanović, Ivana Stojanović Prelević MARGINALIZACIJA ETIKE U JEZIKU MEDIJA: MANIPULACIJA VERSUS ETIKA	95
Марија Вујовић, Neven Obradović, Marta Mitrović MARGINALIZACIJA ŽENA U ŠTAMPI	107
Ivana Milovanović ŽENSKA ŠTAMPA U SRBIJI – ЗАХТЕВИ КОЈИ SE POSTAVLJAJU PRED SAVREMENU ŽENU	119
Nataša Ristivojević-Rajković POGRDNI NAZIVI ZA MUŠKARCE I ŽENE – PRILOG PROUČAVANJU KONCEPTUALIZACIJE RODA	133
Јована Јовановић ПЕЈОРАТИВИ У ИМЕНОВАЊУ ПРИПАДНИКА НЕКИХ ДРУШТВЕНИХ ГРУПА У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ	143

Dorijan Hajdu SOPSTVENA DISFEMIZACIJA – O RAZLOZIMA ZA UPOTREBU UVREDLJIVIH TERMINA ZA SOPSTVENU GRUPU	159
Predrag Novakov NEOPRAVDANI ANGLICIZMI U SRPSKOM JEZIKU – ELEMENAT LEKSIČKE MARGINALIZACIJE?	169
Ana Werkmann, Ana Kedveš <i>ROMANO ČAĆIPE</i> : HEADLINES FROM THE MARGINS	183
Гордана Драгин ВРЕДНОСТИ И ЗНАЧАЈ <i>ГРАМАТИКЕ РОМСКОГ ЈЕЗИКА</i>	199
Zorica Stanisavljević Petrović, Tijana Krstić MIŠLJENJE NASTAVNIKA O INTEGRACIJI ROMSKE DECE U ŠKOLI	209
Tanja Milosavljević OČUVANJE JEZIKA U VIŠEJEZIČKOJ SREDINI (PRIMER SRPSKOG JEZIKA NA FRANCUSKOJ TERITORIJI)	225
Владан Павловић, Милош Јовановић СКЛОНОСТ КА МАРГИНАЛИЗАЦИЈИ ДРУГОГ И ДРУГАЧИЈЕГ У СТАВОВИМА СТУДЕНАТА УНИВЕРЗИТЕТА У НИШУ	235

II NA MARGINAMA JEZIČKOG SISTEMA

Miloš Tasić, Dušan Stamenković METONIMIJA: OD MARGINALIZOVANOG TROPA DO CENTRALNOG POJMOVNOG MECHANIZMA	251
Милош М. Ковачевић ТЕКСТОСТИЛЕМАТИКА ЈЕДНОГ ТИПА КРИПТОГРАФСКОГ ДИСКУРСА	263
Ивана Палибрк НА МАРГИНИ: ГРАФОСТИЛЕМИ У АНГЛОАМЕРИЧКОЈ СТИЛИСТИЦИ	273
Marko Simonović, Boban Arsenijević LIČNOST I BEZLIČNOST GLAGOLA <i>TREBATI</i> : AVANTURE TEORIJSKE LINGVISTIKE U PRENORMIRANOM DOMENU	287
Маја Вукић МАРГИНАЛНИ ТИПОВИ СЕМАНТИЧКИХ КОНКРЕТИЗАТОРА УЗ НЕЗАВИСНЕ ВЕЗНИКЕ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ	305
Тања Русимовић МАРГИНАЛИЗАЦИЈА СЕНТЕНЦИЈАЛНИХ РЕЛАТИВНИХ КЛАУЗА	317
Александра Јанић ПРЕСКРИПТИВНА МАРГИНАЛИЗАЦИЈА УМЕТАЊА АДВЕРБИЈАЛА У ДА-ДОПУНУ МОДАЛНИМ ГЛАГОЛИМА У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ И РЕАЛНО СТАЊЕ	327

Tiana Tošić DESKRIPTIVNI PREDIKATI U ENGLJESKOM JEZIKU IZ UGLA KONSTRUKCIONE GRAMATIKE	343
Vladimir Ź. Jovanović MARGINALIZATION OF LINGUISTIC FORM FOR EFFECTIVE COMMUNICATION: MORPHOLOGICAL ISSUES IN ENGLISH AND SERBIAN	355
Светлана Милановић САМ, САВ и ИСТИ – НА МАРГИНАМА РАЗЛИЧИТИХ ВРСТА РЕЧИ	373
Слободан Новокмет ПРИДЕВСКИ СУПСТАНТИВИ – НА МАРГИНИ ЛЕКСИЧКОГ СИСТЕМА СРПСКОГ ЈЕЗИКА	387
Јованка Милошевић, Ивана Лазић-Коњик О ЈЕДНОЈ ВРСТИ ЛЕКСИЧКИХ МАРГИНАЛИЈА С АСПЕКТА ЛЕКСИКОЛОШКЕ АНАЛИЗЕ И ЛЕКСИКОГРАФСКЕ ОБРАДЕ	401
Бојана Томић О ФАМИЛИЈАРНОЈ ЛЕКСИЦИ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ	429
Наташа Миланов ВАРВАРИЗМИ КАО МАРГИНАЛНИ ЛЕКСИЧКИ СЛОЈ	443
Милица Стојановић ОПЦЕНА ЛЕКСИКА КАО МАРГИНАЛНИ ЛЕКСИЧКИ СЛОЈ (НА ПРИМЕРИМА ИЗ РОМАНА Д. НЕНАДИЋА)	457
Ана Ранђеловић МАРГИНАЛИЗАЦИЈА У ЈЕЗИКОСЛОВНОЈ ТЕРМИНОЛОГИЈИ КОД СРБА У 19. ВЕКУ	471
Иван Н. Јовановић СЕМАНТИЧКИ КОНСТИТУЕНТИ ЛЕКСЕМЕ <i>CHÈVRE-KOZA</i> У ФРАНЦУСКИМ ПОСЛОВИЦАМА И ЊИХОВИМ СРПСКИМ ЕКВИВАЛЕНТИМА: ПРИМЕР МАРГИНАЛИЗАЦИЈЕ ПРОТОТИПИЧНИХ ОСОБИНА	487

III (NE)MARGINALNI ASPEKTI U NASTAVI STRANIH JEZIKA

Slobodanka Gligorić THE (AB)USES OF CEFR IN DESIGNING LANGUAGE POLICIES IN EUROPE: MARGINALIZATION OF MIGRANT POPULATION	503
Jelica Tošić MARGINALIZATION AND DOMINANCE: 'PURE ENGLISH' CONCEPT VS. ELF (ENGLISH AS A LINGUA FRANCA) CONCEPT	513

Savka Blagojević SOME MARGINALIZED FEATURES OF ACADEMIC WRITING: THE AUTHOR'S VOICE AND GUIDANCE THROUGH THE TEXT	523
Tatjana Grujić, Jelena Danilović DISCOURSE ANALYSIS: A MARGINALIZED APPROACH TO TEACHING TENSES	535
Danica Jerotijević THE MARGINALIZATION OF PRONUNCIATION INSTRUCTION IN SERBIAN EFL CLASSROOMS	547
Biljana Radić-Bojanić KULTUROLOŠKI SADRŽAJI NA MARGINI – STAVOVI NASTAVNIKA ENGLESKOG JEZIKA	561
Tijana Vasiljević Stokić , Đukica Mirković MARGINALIZACIJA KOMUNIKATIVNIH JEZIČKIH VJEŽBANJA U UDŽBENICIMA ENGLESKOG JEZIKA ZA SREDNJU ŠKOLU	571
Ljiljana Janković MARGINALIZACIJA ODREDJENIH STRUKTURA SRPSKOG JEZIKA PRI PREVODJENJU SA ENGLESKOG NA SRPSKI KOD STUDENATA ANGLISTIKE	583

ПРИДЕВСКИ СУПСТАНТИВИ – НА МАРГИНИ ЛЕКСИЧКОГ СИСТЕМА СРПСКОГ ЈЕЗИКА¹

Сажетак: Предмет рада је појава супстантивизације или поименичавања придева. Истраживање смо усмерили на супстантивизацију придева као зависних делова именичких синтагми типа: разредни старешина – *разредни*; хемијска оловка – *хемијска*. Циљ рада је да анализом примера ексцерпираних са *Електронског корпуса српског језика* одговоримо на питање какав је функционални, нормативни и лексикографски статус новонастале лексике с обзиром на то да се она налази на маргини лексичког система и да има нерегулисан лексикографски, граматички и нормативни статус.

Кључне речи: супстантивизација, фразне именице, придеви, именице, именичке синтагме

1. Предмет и циљ рада

1.1. Предмет нашег рада је појава супстантивизације или поименичавања придева. Супстантивизација² је конверзиони процес са руба творбеног система, коме се често не придаје довољно пажње у граматикама и приручницима. Истраживање смо посветили посебном виду овог процеса, а то је супстантивизација придева који представљају зависни део именичких синтагми, карактеристичних по томе што су само по својој структури синтагме, док их друге особине приближавају самосталним лексемама. Такве су нпр. разредни старешина – *разредни*; хемијска оловка – *хемијска*; домаћи задатак – *домаћи*; кисела вода – *кисела* и треба их разликовати од примера где је дошло до пуне конверзије придева у именице, нпр.: *млада*, *добро*, *права* итд.

1.2. Циљ рада је да анализом примера, ексцерпираних из *Електронског корпуса српског језика*,³ одговоримо на питање какав је функционални, нормативни и лексикографски статус новонасталих лексема с обзиром на то да се оне својим граматичким својствима налазе на маргини лексичког и граматичког система. Специфичан статус посматраних лексема огледа се у чињеници да оне немају јасно дефинисану позицију у систему врста речи, будући да се по својим

¹ Рад је урађен у оквиру пројекта 178009: *Лингвистичка истраживања савременог српског књижевног језика и израда Речника српскохрватског књижевног и народног језика САНУ*, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

² лат. substantivus – именица

³ Сајт је доступан на адреси <http://korpus.matf.bg.ac.rs/prezentacija/zahvalnost.html>

морфолошким и синтаксичким карактеристикама налазе на граници између придева и именица – развијају придевску деклинацију, синтаксичка функција им из атрибутске прелази у субјекатску или објекатску, добијају јединствен род од именице, а значење именичке синтагме. У питању су нестандардни облици који се везују за разговорни језик. Покушаћемо да закључимо шта условљава осамостаљивање придева у овим именичким синтагмама, да ли је оно контекстуално условљено и каква је разлика у наведеним случајевима између поименичавања и елипсе. Притом ћемо се осврнути и на питање лексикографског статуса ових супстантива и њихове обраде у речницима српског језика.

2. Историјат питања

2.1. Конверзији се у српским граматикама и приручницима обично посвећује један пасус у оквиру теме о творби речи. У *Граматици српског језика за средње школе* каже се да се речи осим извођењем и слагањем граде и претварањем (конверзијом) једне врсте речи у другу и да тако долази до поименичавања (супстантивизације) – претварања придева у именице и попридевљавања (адјективизације) – претварања глаголских прилога и глаголских придева у праве придеве. Као примери за супстантивизацију наводе се *пољопривредно добро* (од добар, -а, -о), *млада* (= невеста, од придева *млад*, -а, -о), *Енглеска* (од придева *енглески*, -а, -о) (Станојчић, Поповић, 2004: 134). М. Стевановић говори о конверзији једне врсте речи у другу само као о промени функције, констатујући да речи променом функције обично мењају и своју категорију (Стевановић, 1981: 391).

2.2. Посебну пажњу конверзији посветила је хрватска лингвисткиња Бранка Тафра. Она наводи да се под „konverzijom ili preobrazbom razumijevaju slučajeви prelaska iz jedne vrste riječi ... u drugu“, тј. да је у питању безафиксална творба или нулта деривација (Тафра, 2005: 100).⁴ Она разликује пуну конверзију, када реч поприма сва граматичка обележја нове речи (*право*), од делимичне, када добија само нека обележја (*Хрватска*).⁵ Конверзију генерално треба разликовати од полисемије, јер није реч о ширењу полисемантичке структуре једне речи него о настанку нове речи (Тафра, 2005: 103).⁶ Конкретно, Б. Тафра

⁴ „Pritom se polazi od stajališta da jedna riječ ne može pripadati dvijema vrstama i da u gramatici još uvek vrijedi tradicionalna podjela riječi na vrste ... Zadovoljavajući opis konverzije onemogućen je zbog nepostojanja čvrstih granica među vrstama riječi, zbog teškoća njezina razgraničenja od promjene funkcije unutar iste vrste riječi te zbog razlučivanja situacijske i autorske konverzije od završenoga dugoga jezičkoga procesa nastanka nove riječi“ (Тафра, 2005: 100).

⁵ У конверзију убраја поименичење (супстантивизацију), попридевљавање (адјективизацију), поприложење (адвербијализацију). Случајеви позаменичења (прономинализације), побројевљења (нумерализације), поглагољења (вербализације), попредложења (препозиционализације), повезничења (конјукционализације), поузвичења (интерјекционализације), почестичења (партикулизације) доста су у језику ређи (Тафра, 2005: 100).

⁶ О томе колико се две речи заиста удаљавају говори пример придева *млада* који поименичен, у значењу невеста, упућује на женску особу која не мора бити млада (Тафра, 2005: 103).

говори о критеријумима неопходним да би поименичени придев добио граматичка обележја именице, чиме би се заокружио процес поименичавања. Ауторка наводи да је кључна „promena sklonidbe, njezino gubljenje kod promjenjivih riječi ili dobivanje kod nepromjenjivih ... u promjeni gramatičkih obilježja najočitija je promjena sintaksičkih funkcija. Poimeničeni pridjev više nije atribut, nego se u rečenici pojavljuje kao subjekat ili objekat“ (Тафра, 2005: 103).⁷

2.3. У Граматици српског језика И. Клајн каже да у именице прелазе поједини придеви, задржавајући само један од три рода, док промена по падежима углавном остаје придевска. У мушком роду поименичено је нпр.: *драги, дежурни, ближњи*, понека титула као *пресвети, велечасни*. У женском роду то су *драга, права и крива*, имена држава и покрајина (Клајн, 2005: 218). Промена категорије, међутим, често није јасна и недвосмислена, будући да до поименичења долази елипсом (изостављањем именице после придева) и да, притом, придеви најчешће задржавају своју деклинацију. Клајн цитира Бабића који наводи Крлежину реченицу: „Шантавци и ћопавци, ћоравци и крезуби, узети и хроми и уклету вјерују да ће доћи дан кад ће проскакутати као вјеверице“ (Клајн, 2003: 310, према Бабић, 1986: 48). Овде се речи *крезуби, узети, хроми, уклету* могу сматрати именицама (аналогно претходнима у низу, *шантавци, ћопавци, ћоравци*), „али се“, каже Бабић, „може сматрати да су и придјеви, јер у реченици могу бити атрибути неизреченој именици *људи*“ (Клајн, 2003: 310). Клајн тврди да, према већ цитираном Бабићевом запажању, нема оштре границе између поименичења придева и обичног изостављања именице, наводећи да је језик препун елиписа као што су „Станујем у Јовановој“, „Обрати се разредном“, „Имаш ли хемијску?“ и сл. „Очито не би имало смисла све такве речи прогласити за именице, него је у питању једна општа синтактичка особина придева – да се именица уз њих може изоставити, тачније подразумевати, уколико то контекст и ситуација допуштају“ (Клајн, 2003: 311).⁸

2.4. Б. Тафра, с друге стране, искључиво у граматичким и семантичким критеријумима види оправданост за посебну пажњу коју лексикографи треба да посвете оваквом типу осамостаљених придевских јединица са именичком вредношћу. Ауторка каже да је, с обзиром на то да поименичени придеви углавном задржавају придевску промену, у други план потиснута значењска промена у којој је придев преузео на себе значење скупине *придев + именица* (Тафра, 2005: 109). „Leksikograf bi uvek trebalo pomisliti na poimeničavanje prideva kada pridev gubi opreku po rodu i kada odrednicu može definirati imenicom (*domaći*, али не *domаћа, домаће – zadatak koji se radi kod kuće*)“ (Тафра, 2005: 109). Тафра тврди да у елиптичној употреби придева има кандидата за поименичење (нпр. *чајна, дневна, спаваћа* итд.) и да се у резултатима конверзије намеће закључак

⁷ Она формулише шест критерија за проверу конверзије: акценатски, морфолошки, творбени, синтаксички, семантички и лексикографски (Тафра, 2005: 103).

⁸ Исту особину, уосталом, имају и сви бројеви, као што показују примери „Мени дај две“, „ученици трећег бе“, „Како без лифта да се попнем на пети“ итд. (Клајн, 2003: 311).

да треба одустати од досадашње поделе на врсте речи или да при тој подели морфолошки критеријум треба комбиновати с другим критеријумима (Tafra, 2005: 112).

2.5. Милан Шипка описује овај процес наводећи да изостављањем именице у везама *придев + именица* (дежурни официр – *дежурни*) придев од одредбе постаје самостална реч, поименичава се и употребљава као свака друга реч (Шипка, 2008: 110). Он примећује да се такви придеви потпуно осамостаљују, па се више и не употребљавају у свом придевском значењу, него само у именичком (Шипка, 2008: 11).⁹ Таквим поименичавањем придева настала су многа властита имена и презимена: *Дунђерски, Црњански*, надимци: *Црни, Дебели*, као и географска имена: *Имотски, Гацко, Градишка, Хрватска, Пољска, Норвешка*¹⁰ итд. Шипка разликује два типа супстантивизације различитог степена у појединим примерима: први је функционално-семантичко поименичавање, тј. преузимање функције и значења именице, али уз задржавање придевске деklinације (*дежурни, дежурног, пожарни, пожарног*), а други потпуно категоријално поименичавање, уз преузимање именичке деklinације (*Ђурђев, Ђурђева*) (Шипка, 2008: 111).

2.6. Типом вишечланих јединица захваћених супстантивизацијом детаљније се бавио Твртко Прћић. Он јединице које су по својој структури синтагме, али се по већини осталих својстава приближавају речима назива хибридним јединицама или фразним именицама (Прћић, 2011: 59). Синтагме којима се реализују фразне именице типично чине спојеви двеју пунозначних речи, најчешће у класи именица и придева.¹¹ Ову конструкцију Т. Прћић назива лексикализованом колокацијом, а у типичне јединице ове врсте, са структуром *именица + придев*,¹² убраја синтагме: *слепи миш, сигурна кућа, главни град, млазни авион, атомска бомба, свемирски брод, ђачка књижица, родитељски састанак, мобилни телефон, морски пас* итд.¹³ Чланови синтагме су у одно-

⁹ **пожарни** се у РМС узима као именица мушког рода, са значењем „вој. онај који пожарчи“ (Шипка, 2008: 110).

¹⁰ Станимир Ракић тврди да из синхроне перспективе не можемо говорити о конверзији код оваквих јединица, пошто се веза са изворним значењем изгубила, те да можемо говорити тек о хомонимији (Ракић, 2002–03: 203).

¹¹ У фразне именице Т. Прћић убраја и друге спојеве: *именица + именица* (*ђак првак, вршилац дужности*); *заменица + предлог + именица* (*апарат за бријање*) (Прћић, 2011: 65–66).

¹² По морфолошком саставу придеви су изведени суфиксима *-н/-ни, -ски* и *-чки*, укључујући и попривеђене глаголске придеве садашње, те придеве изведене од глаголске основе на *-ћи*, глаголске придеве трпне на *-н/-ни*, присвојне придеве на *-ов, -ев* и *-ин* и сложене придеве (Прћић, 2011: 63).

¹³ Сличност ових синтагми са речима огледа се у трима својствима, а то су: а) њихова морфосинтаксичка функција; б) садржина која упућује на јединствен денотат, тј. класу ванјезичких ентитета – људи, предмета, места, особина, процеса и активности изван језичког система и в) употреба, будући да се, као целина, могу употребљавати самостално, онако како је својствено речима (Прћић, 2011: 61).

су хипонимије, *родитељски састанак* је врста састанка, *мобилни телефон* је врста телефона (Прћић, 2011: 63). Могућност скраћивања појединих (не свих) примера овог типа фразних именица Т. Прћић приписује језичкој економији, а као поступак наводи елипсу, која се састоји у томе да се из структуре фразне именице елидира именички нуклеус. Задржани придевски модификатор прво, поступком конверзије, прелази у именицу, а она затим, поступком инкорпорације дијагностичких обележја смисла елиптираног нуклеуса, поприма ново и обогаћено значење (*мобилни, разредни, хемијска* итд.). Као резултат овог морфосинтаксичко-семантичког поступка, именица *хемијска* постаје неформалан синоним фразне именице *хемијска оловка* (Прћић, 2011: 64).

2.7. Разлог за појаву процеса супстантивизације придева из именичких синтагми са зависним придевским детерминативом можемо наћи у принципу језичке економије који се тиче уштеде језичких средстава у писаној и говорној комуникацији (Ћорић, 1991: 328). Б. Ћорић каже да творбена номинација није ни једини ни основни начин стварања нових лексичких јединица, већ да је веома раширена и синтагматска номинација. Имајући у виду рационализацију у употреби језичких средстава, синтагматска номинација би била нерационална (Ћорић, 1991: 329). У комуникативној употреби такви сложени називи (нпр. фразне именице) могу се учинити економичнијим, рационалнијим ако им се редукују полазни знаци.¹⁴

3. Придевски супстантиви

3.1. Из разматрања других лингвиста о овом питању закључујемо да се издвајају два типа супстантивизације. Једна је функционално, семантички и категоријално потпуна, а као критеријум настанка нове речи узима се именичка парадигма коју јединица поприма уместо придевске (*млада*, дат. *-и*¹⁵, *зло*, *-у*, *добро*, *-у*, *права*, *-и*). Друга је делимична и подразумева семантичко поименичење, уз задржавање придевске деklinације (*дежурни*, *-ом*, *разредни*, *-ом*, *хемијска*, *-ој*). Лексеме које представљају предмет нашег рада можемо сврстати у други тип делимичне конверзије, пошто јединице типа *дежурни*, *домаћи*, *мобилни* итд. задржавају придевску деklinацију, али, за разлику од придева, немају промену по роду него остају „фиксирани“ у роду које су преузеле од именице у синтагми (*дежурни* [наставник, човек] – м. р.). Од именичких особина имају још именичко значење, тј. могу се дефинисати именичким речима, и синтаксичку функцију својствену именичким речима, а то је субјекатска или објекатска функција (*Дежурни* је ушао; Подигао сам *хемијску*). То значи да

¹⁴ Иако говори пре свега о универбатима (*нуклеарна електрана – нуклеарка*), Б. Ћорић закључује да је до формалног преображаја сложених номинативних јединица довела оријентација ка рационализацији оваквих израза. Аутор притом додаје да на плану садржаја нема никакве разлике између сложене и редуковане јединице, док на плану израза има (Ћорић, 1991: 330).

¹⁵ Именица *млада* може имати и придевску промену: *млада* – дат. *младој* (РСАНУ).

бисмо јединице овог типа могли да сврстамо у категорију именица на основу три критеријума: *морфолошког* (имају јединствен род), *семантичког* (развијају именичко значење) и *синтаксичког* (добијају функције субјекта и објекта), док их у категорију придева сврстава искључиво морфолошка ознака (придевска дефлекција).

3.2. Као подтип ове делимичне супстантивизације намећу се случајеви које препознајемо из Бабићевог цитата М. Крлеже: *Шантавци и ћопавци, ћоравци и крезуби, узети и хроми и уклети вјерују...* Међутим, овде је реч о елипси оствареној у одговарајућем семантичком контексту. Е. Фекете је утврдио да се било који придев одређеног вида може употребити као именица уколико је јасно да се „у оквиру датих граница места, времена и др. само јединка једног предметног садржаја одликује казаном особином“ (Фекете, 1972: 358). „Придеви одређенога вида претпостављају именичку допуну и када она није наведена, а у случају нпр. придева *умрли* та допуна може бити само човек или људи“ (Ракић, 2002: 200).¹⁶

3.3. Иако И. Клајн тврди да не би имало смисла све такве речи прогласити именицама (међу њима и примере *дежурни, разредни*) (Клајн, 2003: 311), мислимо да у случају поименичавања придева који су део именичке синтагме има основа да се говори о већем степену независности, будући да новонастала лексема увек има именичку функцију, а неке од њих могу се реализовати као самосталне јединице без обзира на синтаксички и семантички контекст. Такође, у случајевима типа *разредни, мобилни, хемијска* итд., сâмо изостављање именице уз придев није довољно, већ је неопходно и извесно учитавање семантичког опсега целе синтагме у осамостаљену придевску јединицу. Уз тврђење М. Шипке можемо додати да придев не преузима само функцију и значење именице, већ целокупне именичке синтагме чији је и сам део (*разредни* не преузима на себе значење *старешина*, већ постаје функционална замена и носилац значења које имплицира цела синтагма *разредни старешина*). Као допуну закључку Т. Прћића о начину настанка ових јединца, желимо да додамо констатацију да се поступци конверзије и „инкорпорације дијагностичких обележја смисла елидираног нуклеуса“ дешавају симултано, а не један за другим. Лексема *разредни* у субјекатској или објекатској функцији развија самостално значење управо захваљујући аутоматској (асоцијативној) инкорпорацији значења синтагме *разредни старешина*. Дакле, можемо рећи да тек претходно знање о чврстој колокацијској вези између лексема *разредни* и *старешина*, која је и резултирала фразном именицом, даје јединици *разредни* могућност самосталне функционалности. Квалификативни елемент синтагме у оваквим случајевима

¹⁶ С. Ракић тврди да су у овим случајевима семантичка и синтаксичка правила довољна да објасне интерпретацију, па није потребно компликовати граматику претпоставком конверзије за коју нема довољно оправдања. Постоји нека врста привилеговане интерпретације тако да се у одсуству супротних назнака многи придеви аутоматски схватају као ознаке људи (Ракић, 2002: 201).

постаје самосталан и добија номинациону вредност. У питању је маркирани део синтагме, онај који обавља функцију дистинктивног издвајања именице из класе денотата сличних карактеристика; нпр. *мобилни телефон* – телефон који је преносан.

3.4. Супстантивизација омогућава поимениченом придеву да без упућивачког семантичког контекста остварује именичку синтаксичку функцију и особину номинације и у другим комуникативним ситуацијама (*Разредни* је био на улици; Ишао је тротоаром и угледао *хемијску*; *Мобилни* је лежао на кревету итд.). У комуникативном смислу, семантичке разлике између синтагме и супстантива нема – краћа јединица је само квантитативна „уштеда“ језичког материјала или кондензација на плану израза. Ипак, многе од њих употребљавају се претежно у неформалном говору, док у званичном изражавању предност имају вишечлани изрази. Ове јединице немају изражену емотивно-експресивну функцију, а функционално-стилска маркираност их опредељује пре свега за разговорни и новинарски стил, где је кондензација израза једна од примарних особености.

4. Примери придевских супстантива

4.1. У наредном сегменту рада наводимо примере осамостаљених придевских јединица са именичком функцијом насталих супстантивизацијом, које ћемо потврдити одговарајућом употребом у контексту.¹⁷

супстантив	именичка синтагма	пример
<i>кисела</i>	кисела вода	Одоше у кафану на кафу и <i>киселу</i> (<i>Свет</i> , 2012).
<i>купаћи</i>	купаћи костим	Први <i>купаћи</i> био је направљен у стилу „a la carte“ (<i>Политика</i> , 25.07.2008).
<i>хемијско</i>	хемијско чишћење	Добро, значи могла је јуче-прекјуче да донесе капут и пошаље на <i>хемијско</i> (Мирјана Ђурђевић, <i>Леи у фундусу</i>).
<i>точено</i>	точено пиво	Када имамо више кинте „забодемо“ се у кафански ћошак и циркамо <i>точено</i> (<i>Политика</i> , 5.09.2010).
<i>љута</i>	љута ракија	Ко хоће јачу, а сви овде углавном пију <i>љуту</i> ... онда се од „меке“ и воде прави та препеченица (<i>Политика</i> , 21.04.2009).
<i>дежурни</i>	дежурни ученик	Док је <i>дежурни</i> вадио новац, Андреја хитро навуче капут (Бранимир Ћосић, <i>Кроз књиге и књижевност</i>).

¹⁷ Напомињемо да критеријум за разграничење именичких синтагми, које Т. Прћић назива „фразним именицама“, (*разредни старешина*) и оних синтагми у којима веза између колоката није чврста (*први спрат*) није увек јасан и недвосмислен.

<i>разредни</i>	старешина	Тако смо Дејан и ја лежерно отишли, очекујући да ће му <i>разредни</i> дати диплому (<i>Политика</i> , 29.03.2008).
<i>пријемни</i>	пријемни испит	Сви они, иако су положили <i>пријемни</i> ... не могу бити примљени (<i>Политика</i> , 17.10.2000).
<i>домаћи</i>	домаћи задатак	Хермиона је проверавала Харијев и Ронов <i>домаћи</i> из чарања (Цоана Роулинг, <i>Хари Потер и камен мудрости</i>).
<i>матурски</i>	матурски рад, испит	Као ја полажем <i>матурски</i> из француског и схватам ... да сам заборавила шта сам написала (Хелен Филдинг, <i>Дневник Бриџит Џоунс</i>).
<i>матурско</i>	матурско вече	Већина људи купује одело први пут за фамозно <i>матурско</i> (<i>Политика</i> , 17.06.2007).
<i>мобилни</i>	мобилни телефон	Па сам се тотално испараноисао и окренуо Вању на <i>мобилни</i> (Владимир Арсенијевић, <i>Предатор</i>).
<i>фиксни</i>	фиксни телефон	Чућемо се довече, <i>фиксни</i> на <i>фиксни</i> (Мирјана Ђурђевић, <i>Паркинг Светог Саватија</i>).
<i>пожарни</i>	пожарни војник	Војник Улемек, који се као <i>пожарни</i> у возном парку нашао на месту пада ваздухоплова, био је на редовном служењу војног рока (<i>Политика</i> , 7.08.2009).
<i>писмени</i>	писмени рад, испит	Желео сам да се <i>писмени</i> што пре заврши (Светислав Басара, <i>Писмени задатак из српскохрватског на тему несаница</i>).
<i>семинарски</i>	семинарски рад	Управо радим чеду мајкином <i>семинарски</i> из физике (Мирјана Ђурђевић, <i>Леш у фундусу</i>)
<i>возачка</i>	возачка дозвола	Сви документи које је поседовао (пасош, лична карта, <i>возачка</i>) ... постали (су) ништавни (<i>Политика</i> , 14.11.2006).
<i>возачки</i>	возачки тест, испит	Ко још није положио <i>возачки</i> ... возиће обилазницом (<i>Политика</i> , 1.04.2008).
<i>трудничко</i>	трудничко боловање	Постоји комисија на нивоу Министарства здравља која проверава ко треба да иде на <i>трудничко</i> (www.gts.rs , 19.01.2009).
<i>даљински</i>	даљински управљач	Извуче из њега четвртасту батерију и брзо је убаци у <i>даљински</i> од гараже (Марк Леви, <i>А ако је то ипак било истина</i>).
<i>усмени</i>	усмени испит	Потом идеш на <i>усмени</i> , а професор ти каже: „Колега, одлично сте написали писмени“ (<i>Политика</i> , 20.09.2008).

4.2. У свакодневној говорној пракси могуће је пронаћи још десетине примера које није једноставно потврдити у званичним писаним изворима, пошто је у питању особина, пре свега, разговорног језика. Тако имамо: *турска* (кафа); *генерални* (директор); *генерална* (проба); *годишњи*, *неплаћени* (одмор); *жвакаћа* (гума); *текући* (рачун); *пешачки* (прелаз); *виша* (школа); *драмска*, *реци- таторска* (секција); *оставинска* (расправа); *правосудни* (испит); *прашка* (шунка); *карађорђева*, *бечка* (шницла); *Градска*, *Народна* (библиотека); *црно*, *бело* (вино); *здравствено*, *социјално* (осигурање); *здравствена* (књижица); *спаваћа*,

дневна (соба); магистарски (рад); хемијска, графитна (оловка); трајна (фризура); хируршко, пријемно (одељење); дневни, ноћи (аутобус); контролни (задаток); градско, републичко, општинско (такмичење); ноћна (смена); саобраћајна (дозвола); основна, средња (школа); апсолвентски (рок, стаж); приправнички (стаж); бивши (момак, муж); бивша (девојка, жена); момачко, девојачко (вече); родитељски (састанак), полубели (хлеб), аутобуска, железничка (станица), чајна (кобасица), школски, школска (друг, другарица), батеријска (лампа); технички (преглед); цртани (филм); повратна (карта) итд.

4.3. Како је приметио И. Клајн, исту особину имају и бројеви, ако то ситуација и контекст допуштају: *прва, друга, трећа* (смена); *први, други* итд. (спрат); *Прва, Дванаеста, Девета* (гимназија) итд. (Клајн, 2003: 311, примери С. Н.). Такође, истом процесу подложне су синтагме из скупине назива улица: *Васина, Бошњачка* (улица), страних језика: *француски, немачки* (језик) или назива појединих факултетских предмета: *дубровачка, средњовековна, народна* (књижевност), школских предмета: *ликовно, музичко, опитетехничко* (образовање), *физичко* (васпитање), али те случајеве искључиво можемо сматрати само елипсом.

4.4. Вид и род придева, као и одговарајући семантички контекст (*Био сам у ресторану и појео једну карађорђеву*) претпостављају садржај именице која постаје редувантна након детерминатива. Ово вероватно долази услед учестале употребе у говорној пракси, у којој постаје излишно да нпр. поред придева *карађорђева* у женском роду може доћи нека друга именица осим *иницла*, посебно ако и семантичко окружење носи функцију детерминатора који захтева употребу такве јединице.¹⁸ Именица се изоставља, а значење именичке синтагме комплетно се учитава у зависни модификатор. Придевски модификатор тако постаје независни, самостални носилац значења и, истовремено, апсолутни синоним синтагме. Међутим, несамосталност одређених јединица овог типа, у широј употребној пракси, огледа се, између осталог, и у чињеници да оне могу бити познате само ужем кругу људи, који имају изграђен посебан комуникативни дискурс. Тако реченица: *Идем у Народну* нема јасно значење за некога ко не припада кругу људи који свакодневно бораве или имају некакве везе са *Народном библиотеком*. С друге стране, на маркираност поједних придева утиче и посебан род, који истовремено условљава њихову самосталност. У питању су придеви који се налазе у јаким колокацијским везама са именицом, нпр. придеви *мобилни, цртани, семинарски, даљински* итд., својим обликом и садржајем „привлаче“ именице *телефон, филм, рад, управљач*, чиме обезбеђују неутралност и самосталност.¹⁹ И функција у реченици може одредити придев

¹⁸ Можемо рећи да се синтагма *карађорђева иницла* устаљује и заиста постаје нека врста самосталне јединице чији саставни делови упућују један на други.

¹⁹ У *Електронском корпусу српског језика* од првих 100 примера (од 137 доступних) за придев *цртани*, 75 је у оквиру фразне именице *цртани филм*, док је мањи број примера у склопу других синтагми као што су *цртани лик, цртани јунак, цртани колаж*. За придев *семинарски*

за осамостаљивање – нпр. синтагма *кисела вода* учесталије се осамостаљује у облику акузатива (*Дај ми једну киселу*) због објекатске функције у којој се доминантно налази.

4.5. По улози коју врше у овом типу фразних именица, придеви могу означавати:

а) *функцију* онога што је именовано именицом (*дежурни* – ученик [наставник] који дежура, *пожарни* – војник који има функцију пожарства, *разредни* – наставник-старшина разреда);

б) *намену, сврху* појма означеног именицом (*пријемни* – испит за пријем на факултет, *матурски* – рад за полагање матуре, *спаваћа* – соба за спавање, *возачка* – дозвола за вожњу, *хируричко* – одељење задужено за хирургију);

в) *дистинктивну квалификацију* појма (*мобилни* – телефон који је мобилан, преносив; *даљински* – управљач који ради на даљину; *цртани* – филм који је нацртан, анимиран; *писмени* – испит који се ради писмено);

г) или *начин функционисања* појма означеног именицом (*хемијска* – оловка која ради помоћу хемијске супстанце).

Примећујемо, међутим, да детерминативна улога придева не представља значајну особину у његовом значењском и функционалном осамостаљивању. Као најзначајнији фактор у овом процесу фигурира фреквентност заједничке употребе двају колоката, услед које су се ове фразне именице „окамениле“ и омогућиле зависном, маркираном члану да постане замена целе синтагме.

4.6. Намеће се истовремено питање зашто се од више случајева „фразних именица“, са истим зависним елементом, у језичкој пракси осамостали или делимично осамостали само један пример. Тако се придев *хемијска* појављује као детерминатор у синтагмама *хемијска индустрија*, придев *хемијски* у *хемијски елемент*, али пракса показује да се само из синтагме *хемијска оловка*, и ређе у синтагми *хемијско чишћење*, осамостаљује. Такође, рекли бисмо да се придев *домаћи* чешће користи као синоним синтагми *домаћи задатак* него синтагмама *домаћи филм*, *домаћи клуб*, *домаћа храна* итд. И овде је одговор вероватно у фреквентности употребе у говорној пракси која се намеће кроз школски систем и медијску комуникацију (на то утиче и разлика у роду – нпр. *домаћи* не може бити замена за синтагму *домаћа храна* или *хемијска* за *хемијски елемент*). Међутим, синтагматски назив има предност у разним сферама комуникације зато што је једнозначан и семантички сасвим прозиран. С друге стране, супстантиви без одговарајућег контекста могу бити вишезначни, пре свега зато што се зависни члан јавља и у другим везама, и уз друге главне чланове (*домаћи – задатак*, *филм*, *играч*), а ови бивају изостављени приликом преобразовања из сложенијег у простију форму (Ђорић, 1991: 333).

тај проценат је још већи, пошто се он у синтагматском склопу налази само у конструкцији *семинарски рад* у свим примерима. Синтагма *мобилни телефон* појављује се у 951 примеру у *Електронском корпусу*, од око 2000 примера у којима се налази придев *мобилни*.

5. Лексикографски статус

5.1. Придевским јединицама које су добијене супстантивизацијом фразних именица посвећена је недовољна пажња у лексикографском опису и можемо закључити да овакви случајеви у пракси израде речника српског језика (РСАНУ и РМС) изостају у већем броју. Ова појава је особина разговорног стила, што значи да вероватно није било потврђених примера у речничкој грађи ексцерпираној углавном из књижевних и публицистичких дела или није било довољно примера да би се начинила ваљана лексикографска систематизација.²⁰ Такође, ови супстантиви се генерално третирају као да процес лексикализације у њима није изведен до краја, па зато остају на граници између придева и именица.

5.2. У речнику САНУ пракса налаже бележење именичке функције оваквих придева, међутим грађом није потврђен велики број примера. Уочавамо значење придева *љут* под **Л.г.**: *које има висок постотак алкохола, јак, жесток* (о ракији):

(1) Сваког јутра свраћају у кафану да испразне по једну „љуту“ и да попију по две три кафе (Вељ. М. 3, 102, РСАНУ).

Речник бележи да је обично у питању именичка служба и женски род. Одређени вид придева *дежуран* регистрован је да се користи само у именичкој служби у значењу *онај који дежура, онај који је на дежурству*:

(2) Дежурни у селу тврдио је да су коњи на паши (Хорв. В. 1, 77, РСАНУ).

И придеву *домаћи* приписује се именичка служба (м. род, об. у мн.), али у значењима **б. а.** *члан породице, укућанин, укућанка* и **б.** спорт. *припадник клуба на чијем терену се одиграва утакмица*. У именичкој служби означено је и значење придева *кисео* које се односи на *укисељено поврће, туришију* и то средњег рода (кисело, -ога) и то можемо сматрати супстантивизацијом фразне именице: *кисело поврће*:

(3) „Кисело“ чине краставци у сирћету (Тимок, Павловић М., Влај. 3, 365).

5.3. Као посебна одредница у Речнику Матице српске регистрована је именица *пожарни*, мушког рода, придевске деклинације (*пожарни, -ог*) и значења: *онај који пожарчи*:

(4) Вас четворица бићете пожарни у штали (Јак. С, РМС).

Такође, у РМС, придеву *разредни* је у секундарном значењу приписна именичка служба која је изједначена са синтагмом *разредни старешина*, а може се односити на мушка и женска лица. Забележена је и именица *слатко* (-а и -ога) са значењем у *шећеру кувано воће*:

(5) Послаћу снаји теглу слатка (Уск. 2, РМС).

²⁰ Такође, у време израде речника (нпр. речника САНУ) нису постојале одређене реалије на које се односе поједине фразне именице (*мобилни телефон, даљински управљач*), па процес супстантивизације није ни могао да буде регистрован у грађи за речник.

5.4. Примери из РСАНУ и РМС показују нам да се овакве јединице региструју, али да изостаје већи број примера, вероватно зато што се посматрају у контексту разговорног функционалног стила чије карактеристике нису стандардизоване. Такође, можемо да претпоставимо да поједини случајеви нису били забележени и регистровани у грађи за израду речника. Поставља се питање који критеријуми треба да буду испуњени да би и други примери оваквих јединица били унети у нека будућа допуњена речничка издања. Самосталан статус ових јединица проблематизује и чињеница да за разлику од самосталних речи не развијају деривационо гнездо нити проширују свој семантички састав, тј. моносемичне су. Премда не очекујемо да неке од њих добију статус самосталних лексема, јер би се на тај начин лексички систем непотребно оптеретио формално истим јединицама, сматрамо да би одговарајуће решење било да се у оквиру секундарног значења придевске лексеме у описном речнику забележи њена именичка функција (уколико је придев поседује), уз квалификатив *разг.* (разговорно). Такав статус требало би да стекну јединице типа: *мобилни, фиксни, родитељски, хемијска, семинарски, цртани, жвакаћа* итд., при чему би критеријум за њихово функционално осамостаљење била потврђена самостална употреба у више примера из публицистике и књижевности, и то у разноврсним контекстима.

6. Закључак

6.1. На основу навода из литературе и ексцерпираних примера можемо да закључимо да је статус супстантива насталих од придева у именичким синтагмама у српским приручницима и речницима и даље проблематичан. Док једни аутори виде основа за њихову посебну лексикографску обраду и специјалан третман у лексичком систему и систему врста речи, третирајући такве јединице као именице (в. Тафра, 2005; Прћић, 2011; Шипка, 2011), други сматрају да им не треба дати посебан статус, будући да су производ елипсе и посебних семантичких и контекстуалних околности (Клајн, 2003). Међутим, ако се ограничимо на морфолошке и семантичке карактеристике оваквих супстанитва, видимо да има основа за њихово даље разматрање из граматичког и лексикографског аспекта. То су јединице са именичком вредношћу, јединственог рода, са именичким синтаксичким функцијама, па самим тим заслужују да у дескриптивним речницима српског језика добију одговарајући опис, и то као секундарна значења придева у именичкој функцији. Посебан проблем у вези са овим супстантивима јесте како одредити јасан критеријум за њихово пуно осамостаљење, поготово ако се узме у обзир да велики број јединица овог типа поприма самостално значење само у одговарајућем семантичком контексту, а неке могу бити и вишезначне. Неоспорно је у питању жив процес у језику, који показује опште тенденције ка скраћивању језичког израза и претварању вишечланих синтаксичких конструкција у једночлане, моноксемске због чега у разговорном језику свакодневно проналазимо све више примера овакве делимичне супстантивизације.

Литература

- Babić, S. 1986. *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku*. Zagreb: Jugoslovenska akademija znanosti i umjetnosti – Globus.
- Клајн, И. 2005. *Граматика српског језика*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Клајн, И. 2003. *Творба речи у савременом српском језику. Други део. Суфиксација и конверзија*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства – Институт за српски језик САНУ.
- Оташевић, Ђ. 1997. Универбација. *Наш језик*, 32, 1/2, 52–63.
- Прђић, Т. 2011. Фразне именице: и синтагме и речи. *Лексикологија, ономастика, синтакса: Зборник у част Гордане Вуковић*, Нови Сад: Филозофски факултет, 59–71.
- Ракић, С. 2002–2003. О проблему конверзије придева у именице. *Наш језик*, 34, 3/4, 195–208.
- РСМ. 1967–1976. *Речник српскохрватског књижевног језика* (I–III Матица српска – Матица хрватска, IV–VI Матица српска). Нови Сад: Матица српска.
- РСАНУ. 1959. *Речник српскохрватског књижевног и народног језика*, I–XVIII. Београд: Институт за српски језик и књижевност.
- Станојчић, Ж., Поповић, Љ. 2004. *Граматика српског језика, уџбеник за I, II, III и IV разред средње школе*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Стевановић, М. 1981. *Савремени српскохрватски језик I*. Београд: Научна књига.
- Тафра, В. 2005. *Od riječi do rječnika*. Zagreb: Školska knjiga.
- Ђорић, Б. 1991. О неким творбеним моделима са становишта језичке економије. *Научни састанак слависта у Вукове дане, Реферати и саопштења 20/2*, Београд, Међународни славистички центар, 325–334.
- Фекете, Е. 1973. Облик, значење и употреба одређеног и неодређеног придевског вида у српскохрватском језику. *Јужнословенски филолог*, 29/3–4, 339–519.
- Шипка, М. 2011. *Стандарднојезичка преиспитивања 3*. Нови Сад: Прометеј.

Slobodan Novokmet

ADJECTIVE SUBSTANTIVES – ON THE MARGIN OF THE SERBIAN LANGUAGE LEXICAL SYSTEM

Summary

The subject of this paper is to explore the lexicographical and normative status of adjective substantives as a result of the substantivisation of adjectives in noun phrases, such are *razredni starešina – razredni*, *hemijska olovka – hemijska*. The aims of this paper are to examine the proces of substantivisation and to determine the position of these new lexemes in the lexical, gramatical and lexicographical system of the Serbian language.

Slobodan.Novokmet@isj.sanu.ac.rs